

Adviescommissie
Gegevensverstrekking Weigerende
Observandi
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Jaarverslag **2020**

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1	
Kerntaak	6
1.1 Inleiding	7
1.2 Oprichting, achtergrond en context	8
1.3 Aantal adviezen in 2020	9
1.4 Trends en ontwikkelingen in de praktijk	9
Hoofdstuk 2	
Werkproces	11
2.1 Inleiding	12
2.2 Het proces van advisering	12
2.3 Uitgangspunten en waarborgen	13
Hoofdstuk 3	
Communicatie	15
3.1 Inleiding	16
3.2 Informatiebrochure	16
3.3 Website	16
3.4 Publicatie in tijdschriften	16
3.5 Afstemming met ketenpartners	16
Bijlagen	17
Samenstelling Adviescommissie Gegevensverstrekking Weigerende Observandi	18
Lijst met gebruikte afkortingen	19

Inleiding

De Adviescommissie Gegevensverstrekking Weigerende Observandi (verder: AGWO) brengt in opdracht van de officier van justitie advies uit over de aanwezigheid en bruikbaarheid van persoonsgegevens betreffende een mogelijke gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens van een betrokkene, die wordt verdacht van een ernstig strafbaar feit en medewerking aan gedragsdeskundig onderzoek weigert.

De advisering geschiedt op basis van artikel 37a lid 6 – 9 Wetboek van Strafrecht (verder: Sr). In dit artikel is de zogenaamde regeling weigerende observandi neergelegd, die in november 2019 in werking is getreden. Deze regeling is nader uitgewerkt in het Besluit adviescommissie gegevensverstrekking weigerende observandi (verder: Bagwo). Nadere regels over de samenstelling en de onafhankelijkheid van de AGWO zijn uitgewerkt in het Instellingsbesluit Adviescommissie gegevensverstrekking weigerende observandi (verder: Instellingsbesluit).

De AGWO bestaat uit drie artsen, waarvan twee psychiaters, twee psychologen en drie juristen. Een van de psychiaters is voorzitter van de commissie. De andere psychiater is vicevoorzitter. De AGWO wordt ondersteund door een onafhankelijk bureau.

In artikel 9 van het Instellingsbesluit is bepaald dat de commissie aan de minister voor Rechtsbescherming jaarlijks voor 1 maart een verslag aanbiedt over de activiteiten van de commissie in het voorafgaande kalenderjaar. Aangezien er nog geen last tot advisering door de AGWO is ontvangen, wordt in dit jaarverslag beschreven hoe het werkproces is ingericht. Daarbij wordt toegelicht met welke waarborgen dit proces is omkleed. Ook wordt ingegaan op een aantal activiteiten die de AGWO, onder andere in samenspraak met ketenpartners, heeft ondernomen om trends en ontwikkelingen in de praktijk in beeld te brengen en om de eigen deskundigheid te bevorderen. Voorts wordt ingegaan op de wijze waarop de AGWO het afgelopen jaar heeft bijgedragen aan de communicatie over de regeling weigerende observandi en de rol van de AGWO daarbinnen.

Hoofdstuk 1

Kerntaak

1.1 Inleiding

De AGWO heeft op grond van art. 37a lid 6 – 9 Sr en artikel 2 van het Instellingsbesluit tot taak de officier van justitie in diens opdracht te adviseren over de aanwezigheid en bruikbaarheid van persoonsgegevens over een mogelijke psychische stoornis bij een verdachte. De officier van justitie kan een last tot advisering aan de AGWO verstrekken als de betrokkene wordt verdacht van een ernstig strafbaar feit dat is gericht tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam, als bedoeld in art. 38e Sr, hij weigert mee te werken aan gedragsdeskundig onderzoek en ter observatie opgenomen is geweest in het Pieter Baan Centrum (verder: PBC).

Voor de uitvoering van deze taak vraagt de AGWO behandelgegevens op bij (voormalig) behandelaren van de betrokken verdachte. De AGWO beoordeelt vervolgens welke gegevens bruikbaar zijn om te worden benut door gerechtelijk deskundigen bij een aanvullend gedragsdeskundig onderzoek naar de aanwezigheid van een geestesstoornis bij de weigerende observandus. In een schriftelijk advies aan de officier van justitie motiveert de AGWO met een zekere abstractie welke gegevens als bruikbaar worden aangemerkt. Dit advies wordt binnen 30 dagen na ontvangst van de last tot advisering uitgebracht. De medische gegevens zelf blijven onder de AGWO.

Na ontvangst van het advies, kan de officier van justitie besluiten een vordering tot gegevensverstrekking in te dienen bij de penitentiaire kamer van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Deze gerechtelijke instantie kan een machtiging voor verstrekking van de gegevens aan gerechtelijke deskundigen afgeven als het gebruik van de beschreven gegevens voor aanvullend gedragsdeskundig onderzoek ten behoeve van de strafzaak noodzakelijk en proportioneel wordt geacht. De gegevens worden pas aan gerechtelijk deskundigen doorgezonden als de beslissing van het gerechtshof onherroepelijk is geworden. Beroep in cassatie bij de Hoge Raad staat immers open voor zowel de verdachte als het openbaar ministerie (verder: OM).

Zodra de AGWO van de officier van justitie verneemt dat de machtiging voor verstrekking van de behandelgegevens onherroepelijk is geworden, verstrekt de AGWO de in het advies als bruikbaar aangemerkte medische gegevens aan de benoemde gerechtelijk deskundigen. Na verstrekking van de gegevens, vernietigt de AGWO het medisch dossier. De behandelaren die de gegevens aan de AGWO hebben verstrekt, worden door de AGWO geïnformeerd over de doorverstrekking en de vernietiging van de gegevens.

Op grond van artikel 2.6 Bagwo vergadert de AGWO zo vaak als nodig is om haar taak goed te kunnen uitvoeren. Iedere commissie bestaat altijd uit twee artsen, onder wie een psychiater die tevens de voorzitter is, één psycholoog en twee juristen. Een secretaris woont de vergadering ter verslaglegging bij en concipieert na afloop het advies, dat na goedkeuring door de commissie aan de officier van justitie wordt verzonden.

Op grond van artikel 8 lid 1 Instellingsbesluit adviseert de AGWO onafhankelijk en zonder ruggespraak. De onafhankelijke positie van de AGWO is gewaarborgd doordat de AGWO geen aanwijzingen van de minister, het OM of enig ander persoon of orgaan ontvangt over de te hanteren methodiek, de oordeelsvorming en de inhoudelijke advisering. De feitelijke onafhankelijkheid wordt benadrukt door de vestiging van de AGWO in Utrecht. Op de leden van de AGWO rust op grond van artikel 8 lid 3 Bagwo een geheimhoudingsplicht ten aanzien van de gegevens waarover zij bij de uitoefening van hun taak de beschikking krijgen.

1.2 Oprichting, achtergrond en context

De regeling weigerende observandi is in 2013 voorgesteld door toenmalig staatssecretaris Teeven, als onderdeel van de Wet Forensische Zorg, en de regeling is later omarmd door minister Dekker voor Rechtsbescherming. De regeling is door deze minister gepresenteerd als één van de maatregelen die zijn genomen naar aanleiding van onderzoek naar de daling van het aantal tbs-opleggingen in 2008 en 2009. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (verder: WODC) wees in dit onderzoek het toenemend aantal weigerende verdachten aan als een mogelijke oorzaak van deze daling. Met de regeling weigerende observandi beoogt de wetgever te voorkomen dat personen die een ernstig delict hebben gepleegd en een gevaar voor de samenleving vormen een tbs-maatregel effectief kunnen ontlopen door gedragsdeskundig onderzoek te weigeren.

De regeling weigerende observandi is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. Vanwege de inbreuk die met deze regeling wordt gemaakt op het medisch beroepsgeheim en het grondrecht van burgers op een privéleven is, voordat de regeling in zijn huidige vorm is aangenomen, flink gediscussieerd over het nut, de noodzaak en de proportionaliteit van deze regeling. De veiligheid van de samenleving vormt de rechtvaardiging voor de doorbreking van het medisch beroepsgeheim en de inbreuk op het fundamentele recht op privacy. Als het om veiligheidsredenen nodig is, is het voor de rechter mogelijk een tbs-maatregel op te leggen, mits is voldaan aan de wettelijke vereisten van art. 37a Sr. Een weigerende houding van een verdachte ten aanzien van gedragsdeskundig onderzoek kan de oplegging van een tbs-maatregel sinds de inwerkingtreding van de regeling weigerende observandi niet langer blokkeren, mits er (oude) behandelgegevens beschikbaar zijn.

De regeling staat niet op zichzelf. Naast de regeling weigerende observandi heeft de minister voor Rechtsbescherming een aantal andere maatregelen genomen om te voorkomen dat de tbs-maatregel niet kan worden opgelegd aan personen voor wie dit de meest passende sanctie zou zijn, doordat zij hun medewerking aan gedragsdeskundig onderzoek weigeren. Zo is de werkwijze bij het PBC aangepast, zodat observandi meer stimulans ervaren om op de groep te zijn en zij meer van zichzelf tonen, waardoor het wel of niet aanwezig zijn van een stoornis ook bij weigeraars beter kan worden vastgesteld. Ook heeft de wetgever, door de wettekst van art. 37a Sr te herformuleren, willen benadrukken dat het de rechter is die oordeelt of sprake is van een stoornis. De rechter zal zich daarbij in sterke mate moeten laten leiden door de bevindingen en conclusies van gedragsdeskundigen, maar als de gedragsdeskundigen aan de grenzen komen van wat zij vanuit hun wetenschap nog kunnen verantwoorden, zal de rechter zijn eigen verantwoordelijkheid moeten nemen voor zover de wet hem daartoe de ruimte geeft. Voor zijn beslissing dient de rechter voldoende steun te vinden in hetgeen gedragsdeskundigen zo mogelijk wél hebben kunnen vaststellen en hetgeen de rechter verder aan feiten en omstandigheden is gebleken met betrekking tot de persoon van de verdachte. Voor dit oordeel is geen DSM-classificatie vereist. Tevens heeft de wetgever 'de veiligheid van anderen' vooraan in de wettekst geplaatst, waarmee wordt beoogd te benadrukken dat de mate van gevaar dat van verdachten met een stoornis uitgaat van belang is bij de afweging om een tbs-maatregel op te leggen.

Ten behoeve van de oprichting van de AGWO is nauwgezet afgestemd met het ministerie en met partners in het werkveld over de samenstelling en de werkwijze van de AGWO, de uitgangspunten waarop de regeling weigerende observandi is gebaseerd en de waarborgen waarmee de regeling is omkleed. Dit heeft geleid tot de totstandkoming van het Bagwo, het Instellingsbesluit en de wijziging van art. 37a Sr.

1.3 Aantal adviezen in 2020

In het eerste bestaansjaar van de AGWO is er geen last tot advisering van het OM ontvangen. De AGWO heeft daarmee geen ervaring kunnen opdoen met het uitbrengen van advies in concrete zaken.

1.4 Trends en ontwikkelingen in de praktijk

De AGWO heeft het afgelopen jaar verkend welke factoren ertoe leiden dat er (nog) geen beroep op de regeling weigerende observandi is gedaan. Uit het feit dat het OM nog geen last tot advisering heeft verstrekt, kan worden opgemaakt dat het OM tot dusver van oordeel is geweest dat er zich nog geen strafzaken hebben voorgedaan die zich lenen voor inzet van de regeling. Met deze verkenning is beoogd zicht te krijgen op ontwikkelingen in de praktijk. Tevens is getracht de deskundigheid van de leden op het gebied van de werkpraktijk actueel te houden.

Op 2 juni 2020 heeft de voltallige AGWO samen met vertegenwoordigers van het OM en het PBC gesproken over de wijze waarop strafzaken met weigerende verdachten worden behandeld in de praktijk. Ook zijn de effecten van de genomen maatregelen om de zogenaamde ‘weigerproblematiek’ tegen te gaan besproken en er is gesproken over afwegingen die in praktijksituaties worden gemaakt om de regeling weigerende observandi al dan niet toe te passen en de AGWO in te schakelen. Dit overleg heeft vanwege de Coronapandemie via een digitaal vergadersysteem plaatsgevonden. De vertegenwoordigers van het OM en het PBC hebben ervaringen gedeeld en (potentiële) knelpunten zijn besproken. Uit de bespreking bleek dat gedragsdeskundigen bij het PBC proberen zoveel mogelijk informatie over de psychische gesteldheid van een observandus in de rapportage aan het OM en de rechter op te nemen. Ook als er onvoldoende informatie voorhanden is om te komen tot een DSM-classificatie van een stoornis, wordt in de rapportage beschreven welk gedrag is geobserveerd. Ook resultaten uit het milieuonderzoek worden beschreven. Op basis van onder andere deze rapportage beoordeelt het OM of er voldoende informatie voorhanden is om de strafzaak op passende wijze in rechte af te doen, of dat het meerwaarde heeft om de regeling weigerende observandi toe te passen. Het afgelopen jaar is het niet nodig geweest om de AGWO in te schakelen. In sommige gevallen was er voldoende informatie voorhanden op basis van (eerder) gedragsdeskundig onderzoek naar de geestvermogens van de verdachte. In andere gevallen werd een andere sanctie dan een tbs-maatregel meer passend gevonden ter afdoening van de strafzaak en in bepaalde gevallen heeft meegespeeld dat er onvoldoende aanwijzingen waren dat de verdachte (eerder) in behandeling is (geweest). Hierdoor is niet altijd bekend bij welke behandelaar medische gegevens kunnen worden opgevraagd.

Het bleek interessant om verder met elkaar te exploreren hoe de werkwijze en aanpak van dit soort zaken in de praktijk kan worden geoptimaliseerd, zodat de regeling weigerende observandi kan worden ingezet bij strafzaken die zich ervoor lenen. Er is een werkbezoek bij het PBC gepland om de verkenning voort te zetten. Dit bezoek stond op 27 november 2020 gepland, maar heeft vanwege de Coronapandemie helaas geen doorgang kunnen vinden. Dit werkbezoek is verplaatst naar 11 mei 2021.

Op 21 september 2020 is de voltallige AGWO (opnieuw digitaal) bijeengekomen om recente ontwikkelingen in de jurisprudentie (weigerzaken) te analyseren. Op deze wijze is getracht inzicht te krijgen in de overwegingen die rechtbanken en gerechtshoven in strafzaken maken over de toerekening van het strafbare feit aan de verdachte en de strafmotivering. Uit deze analyse is een soort tweedeling naar voren gekomen. Er zijn strafzaken waarbij rechters uitgebreid en helder motiveren op basis van welke gedragsdeskundige bevindingen, blijkend uit Pro Justitia rapportages, een stoornis in juridische zin kan worden vastgesteld, waardoor een tbs-maatregel kan worden opgelegd. Er zijn echter ook strafzaken, waarin rechters aangeven op basis van de beschikbare gedragsdeskundige rapportages over te weinig aanknopingspunten te beschikken om juridisch vast te stellen dat de verdachte tijdens het plegen van het strafbare feit leed aan een psychische stoornis. In dit soort zaken wordt vaak een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd.

Tijdens het overleg op 2 juni 2020 en op 21 september 2020 is tevens ingegaan op de mogelijke effecten van andere maatregelen die vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn genomen om de zogenaamde ‘weigerproblematiek’ het hoofd te bieden. Op basis van ervaringen van het OM en de geanalyseerde jurisprudentie lijkt een ontwikkeling zichtbaar dat rechters vaker en meer uitgebreid motiveren op basis van welke gedragsdeskundige bevindingen juridisch kan worden vastgesteld dat de verdachte ten tijde van het delict leed aan een psychische stoornis. Aangezien een aantal maatregelen in relatief korte tijd is ingevoerd, is het lastig te zeggen welke maatregel effect heeft. Wel is de indruk ontstaan dat alle maatregelen er samen voor hebben gezorgd dat mogelijk vaker een tbs-maatregel wordt opgelegd, ondanks dat gerechtelijk deskundigen niet tot de gedragsdeskundige vaststelling komen dat de verdachte tijdens het ten laste gelegde feit leed aan een psychische stoornis.

Op basis van de verkennende gesprekken die het afgelopen jaar zijn gevoerd, wordt het zinvol geacht om het komende jaar verder te exploreren op welke wijze zicht kan worden verkregen op de huidige werkpraktijk ten aanzien van strafzaken met weigerende observandi. Bevindingen kunnen mogelijk behulpzaam zijn bij het optimaliseren van de werkpraktijk. Dit zal in samenspraak met ketenpartners, zoals het OM en het PBC, worden vormgegeven.

Hoofdstuk 2

Werkproces

2.1 Inleiding

Aangezien de AGWO privacygevoelige gegevens verwerkt bij het uitvoeren van haar taak, is het werkproces zorgvuldig ingericht. De adviseringsprocedure is gebaseerd op een aantal uitgangspunten en is met een aantal waarborgen omkleed om te voorkomen dat de inbreuk op de privacy van de betrokken verdachte en op het beroepsgeheim van de betrokken behandelaar niet verder strekt dan noodzakelijk is voor het doel van de regeling.

2.2 Het proces van advisering

In een last tot advisering geeft de officier van justitie opdracht aan de AGWO om medische gegevens op te vragen bij concrete behandelaren. De last wordt via beveiligde mailadressen aan de AGWO verstrekt. Alleen de behandelaren die in de last worden genoemd, worden aangeschreven. In 2020 zijn brieven ontwikkeld waarmee behandelaren kunnen worden benaderd.

Na ontvangst van de brief van de AGWO dient de behandelaar het volledige behandeldossier binnen vijf werkdagen aan de AGWO te verstrekken. De behandelaar ontvangt een unieke inlogcode, die kan worden gebruikt om het volledige behandeldossier te uploaden in een beveiligd digitaal portaal. De geüploade gegevens zijn enkel in te zien door de leden van de AGWO en medewerkers van het ondersteunend bureau. Indien nodig, zorgt het bureau voor digitalisering van een papieren behandeldossier dat niet digitaal beschikbaar is.

Doordat volledige medische dossiers worden verstrekt, kan de AGWO de beschikbare gegevens in onderlinge samenhang beoordelen. Ook beschikbare gedragsdeskundige rapportages worden in samenhang met de aangedragen gegevens bekeken. Tijdens een vergadering beoordeelt de AGWO welke medische gegevens bruikbaar zijn om door gerechtelijk deskundigen te worden benut bij aanvullend onderzoek naar de psychische gesteldheid van de verdachte tijdens het plegen van het delict waarvan hij wordt verdacht. In het advies wordt met een zekere abstractie beschreven welke behandelgegevens als bruikbaar worden aangemerkt. De gegevens zelf blijven onder de AGWO, in het beveiligde digitale systeem. In 2020 ontwikkelde de AGWO een eerste versie van een referentiekader voor de beoordeling van gegevens en een format voor het advies.

Het advies wordt verzonden aan de officier van justitie. De officier beoordeelt vervolgens of hij een machtiging voor doorverstrekking van de gegevens aan gerechtelijk deskundigen gaat vorderen bij de penitentiaire kamer van het gerechtshof. Indien de officier een vordering bij het gerechtshof indient, informeert hij de verdachte. De verdachte ontvangt dan tevens het advies van de AGWO.

Zodra de afgegeven machtiging van het gerechtshof onherroepelijk is geworden, kan de officier van justitie de AGWO de opdracht geven de in het advies als bruikbaar aangemerkte behandelgegevens door te zenden aan benoemde gerechtelijk deskundigen.

Na doorzending van de medische gegevens, vernietigt de AGWO alle medische gegevens die betrekking hebben op de verdachte. Ook informeert de AGWO de behandelaren van wie gegevens zijn ontvangen over de doorverstrekking en de vernietiging van de door hen verstrekte gegevens. De behandeldossiers worden ook vernietigd nadat de officier van justitie heeft laten weten af te zien van het indienen van een vordering bij het gerechtshof of nadat de officier van justitie heeft laten weten dat de afwijzende beschikking van het gerechtshof onherroepelijk is geworden. Ook in die gevallen stelt de AGWO de betrokken behandelaren op de hoogte van de vernietiging van de behandeldossiers.

2.3 Uitgangspunten en waarborgen

Een van de uitgangspunten die ten grondslag ligt aan de regeling weigerende observandi is de rol van de AGWO als poortwachter. Met de regeling wordt de AGWO in staat gesteld om alle beschikbare relevante medische gegevens over de verdachte op te vragen bij (voormalige) behandelaren en deze in onderlinge samenhang te beoordelen. De behandelaar verstrekt het volledige dossier en maakt zelf geen inhoudelijke afweging over de te verstrekken gegevens. Op alle leden van de AGWO rust een geheimhoudingsplicht, waarmee wordt gewaarborgd dat de behandelgegevens onder de commissie blijven. In het advies aan de officier van justitie wordt met een zekere abstractie beschreven welke behandelgegevens bruikbaar worden geacht voor aanvullend gedragsdeskundig onderzoek. Alleen de medische gegevens die als bruikbaar zijn aangemerkt, worden verstrekt aan de gerechtelijk deskundigen die aanvullend onderzoek naar de psychische gesteldheid van de verdachte gaan doen. Op hen rust, op grond van hun expertise en beroepsmatige registratie, eveneens een geheimhoudingsplicht. De behandelgegevens worden derhalve louter ingezien door een beperkt aantal professionals, die zich op basis van hun expertise en taakuitvoering moeten houden aan een geheimhoudingsplicht. En doordat alleen de in het advies als bruikbaar aangemerkte behandelgegevens worden verstrekt aan de gerechtelijk deskundigen, wordt gewaarborgd dat alleen de noodzakelijke gegevens worden doorgezonden. De AGWO bewaakt hiermee dat de inbreuk op het beroepsgeheim van de behandelaar en de inbreuk op het recht op privacy van een verdachte niet verder gaat dan noodzakelijk is voor het doen van aanvullend onderzoek naar de geestvermogens van de verdachte. Dit wordt ook wel de 'zeeffunctie' van de AGWO genoemd.

Om ervoor te zorgen dat de medische dossiers veilig worden bewaard, is een beveiligd digitaal portaal ontwikkeld voor de AGWO. Leden van de AGWO en medewerkers van het ondersteunend bureau van de AGWO hebben individuele inloggegevens voor de inzage van de dossiers. Behandelaren ontvangen per brief een unieke inlogcode waarmee ze in het systeem kunnen inloggen. De eerste keer dat een behandelaar inlogt, kan hij een persoonlijk wachtwoord aanmaken. Een behandelaar kan alleen de door hem verstrekte gegevens inzien. Op deze wijze wordt de veiligheid van het systeem en de verstrekte gegevens bevorderd.

De medische gegevens blijven in het beveiligde digitale portaal van de AGWO totdat een beslissing van het gerechtshof onherroepelijk is geworden of totdat bekend is dat de officier van justitie geen vordering bij het gerechtshof indient. Vervolgens vernietigt de AGWO de behandeldossiers betreffende de verdachte zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 90 dagen. Hiermee wordt beoogd de behandeldossiers niet langer dan nodig onder de AGWO te houden.

De AGWO is een multidisciplinaire commissie, die bestaat uit professionals met verschillende expertises. Met deze samenstelling wordt beoogd dat behandeldossiers kritisch door deskundigen met relevante expertise worden beoordeeld. De geheimhoudingsplicht voor de leden van de AGWO is een extra waarborg.

De gerechtelijke procedure is een van de waarborgen waarmee de regeling weigerende observandi is omkleed. De behandelgegevens die door de AGWO als bruikbaar zijn aangemerkt mogen alleen worden verstrekt aan gerechtelijk deskundigen als de penitentiare kamer van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft geoordeeld dat dit noodzakelijk en proportioneel is. Ter bescherming van de belangen van de betrokken verdachte, vindt het horen van de verdachte achter gesloten deuren plaats. Het gesprek over de behandelgegevens blijft hiermee beperkt tot de direct betrokkenen in de raadkamerprocedure bij het gerechtshof en is niet toegankelijk voor overige belangstellenden. Daarnaast kan als waarborg worden benoemd dat de penitentiare kamer bestaat uit drie raadsheren en twee gedragsdeskundigen. Deze kamer beschikt derhalve naast juridische deskundigheid over gedragsdeskundige expertise.

De regeling is met een extra waarborg omkleed doordat het voor zowel de officier van justitie als de verdachte mogelijk is om beroep in cassatie in te stellen. Pas bij een onherroepelijk geworden beslissing van het gerechtshof kan doorverstreking van de medische gegevens plaatsvinden.

Tot slot kan worden beschreven dat de regeling weigerende observandi door de wetgever is bedoeld als ultimum remedium om te voorkomen dat verdachten van ernstige misdrijven bij wie vermoedelijk sprake was van een stoornis tijdens het plegen van het delict een tbs-maatregel kunnen ontlopen door medewerking aan gedragsdeskundig onderzoek te weigeren. Voordat de AGWO kan worden ingeschakeld, moet eerst op een aantal andere manieren zijn geprobeerd om voldoende informatie te verzamelen over de psychische gesteldheid van de verdachte tijdens het delict. Alleen als (na een eventueel ambulante gedragsdeskundig onderzoek) klinische observatie in het PBC onvoldoende informatie oplevert én de betrokkene wordt verdacht van een ernstig strafbaar feit dat gevaar veroorzaakt voor, of is gericht tegen, de onaantastbaarheid van het lichaam, kan de officier van justitie een last tot advisering aan de AGWO verstrekken.

Hoofdstuk 3

Communicatie

3.1 Inleiding

Vanuit de positie van de AGWO in het werkveld, hecht de AGWO belang aan het bevorderen van een goede communicatie over de regeling weigerende observandi en de rol van de AGWO binnen die regeling. Vanuit de expertise van de AGWO is het afgelopen jaar op diverse manieren informatie gegeven over de context, achtergrond, waarborgen en uitvoering van de regeling. In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke wijze hier uitvoering aan is gegeven.

3.2 Informatiebrochure

Vertegenwoordigers van een aantal beroepsorganisaties (KNMG, NVvP, GGZ NL en NIP) hebben vlak voorafgaand aan de inwerkingtreding van de regeling weigerende observandi een informatiebrochure ontvangen. In deze brochure is de regeling en de rol van de AGWO kort toegelicht en is beschreven wat er van behandelaren wordt verwacht op het moment dat ze door de AGWO worden aangeschreven. Deze informatieverstrekking is bedoeld om de beroepsorganisaties en de behandelaren te informeren. Individuele behandelaren die worden aangeschreven in een concrete advieszaak, ontvangen de brochure nogmaals.

3.3 Website

Er is een website ontwikkeld om geïnteresseerde professionals en burgers te informeren over de regeling weigerende observandi en de rol van de AGWO daarbinnen. Er wordt ingegaan op relevante wet- en regelgeving en veelgestelde vragen worden beantwoord. Ook wordt inzage gegeven in de samenstelling van de AGWO. Met deze website beoogt de AGWO bij te dragen aan de informatievoorziening over de regeling weigerende observandi en wordt er gestreefd naar een transparante taakuitoefening.

3.4 Publicatie in tijdschriften

De AGWO heeft een beschrijvend artikel gepubliceerd in het Journaal GGZ en Recht om een brede groep professionals in het gezondheidsrecht en het strafrecht te informeren over de regeling weigerende observandi en (potentiële) knelpunten in de praktijk. Het artikel richt zich hoofdzakelijk op professionals die werkzaam zijn in de behandelcontext. Ook is de rol van de AGWO in een interview voor Medisch Contact toegelicht om de regeling onder de aandacht van behandelaren te brengen.

Komend jaar wordt opnieuw bezien of het schrijven en publiceren van artikelen kan bijdragen aan de informatievoorziening over de regeling weigerende observandi en wellicht aan de optimalisering van de werkpraktijk ten aanzien van strafzaken waarin verdachten weigeren mee te werken aan gedragsdeskundig onderzoek.

3.5 Afstemming met ketenpartners

Zowel ter voorbereiding op de oprichting van de AGWO als na de oprichting ervan, is regelmatig afstemming gezocht met partners in de keten. Zo is afgestemd met het ministerie, met de rechtspraak, met het OM en met het PBC. Ter deskundigheidsbevordering en om de werkpraktijk te optimaliseren wordt deze afstemming met het werkveld het komende jaar voortgezet.

Bijlagen

Samenstelling Adviescommissie Gegevens- verstrekking Weigerende Observandi

Voorzitter

prof. dr. R.J. (Robbert-Jan) Verkes - psychiater

Vicevoorzitter

dr. T.W.D.P. (Titus) van Os – psychiater

Arts

drs. H.C. (Hilda) Tjeerdsma – neuroloog

Gedragsdeskundigen

drs. P.C. (Peter) Braun - GZ-psycholoog

dr. W.F.J.M. (Wim) van Kordelaar – klinisch psycholoog

Juristen

prof. mr. J.C.J. (Jos) Dute

mr. T.E. (Tineke) Stikker

mr. D.M. (Diederik) Thierry

Secretarissen

mr. D.A.J. (Diana) Buylinckx

mr. H.G. (Ellen) Leentvaar – Loohuis

Contactgegevens:

Telefoonnummer secretariaat: 0880-71 39 00

E-mailadres: AGWO@avt.minjus.nl

Website: www.adviescommissieweigerendeobservandi.nl

Lijst met gebruikte afkortingen

AGWO	Adviescommissie Gegevensverstrekking Weigerende Observandi
Bagwo	Besluit adviescommissie gegevensverstrekking weigerende observandi
GGZ NL	De Nederlandse GGZ
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit Adviescommissie gegevensverstrekking weigerende observandi
KNMG	Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst
NIP	Nederlands Instituut van Psychologen
NVvP	Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
OM	Openbaar Ministerie
PBC	Pieter Baan Centrum
Sr	Wetboek van Strafrecht

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van:

Adviescommissie Gegevensverstrekking Weigerende Observandi

Postbus 24019 | 3502 MA Utrecht

T 0880 713 900 | AGWO@avt.minjus.nl

www.adviescommissieweigerendeobservandi.nl

Februari 2021

De AGWO adviseert bij een zeer ernstig misdrijf de officier van justitie over de bruikbaarheid van medische gegevens over de verdachte. Dit voor de eventuele vaststelling van een psychische stoornis.